

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หากนับช่องทางการบริโภคข่าวสารของประชาชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ต้องยอมรับว่าหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน และทำหน้าที่รับใช้สังคมอย่างซื่อสัตย์ ด้วยการเสนอข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น ให้ความบันเทิง ให้บริการสาธารณะ และคงความเป็นสื่อกลางแห่งธุรกิจ ประกอบกับการมีบทบาทเด่นชัดในการสรรค์สร้างสังคม โดยยึดปฏิบัติบทบาทการเป็นนายทวาร การเป็นผู้แจ้งข่าวสาร การเป็นสุนัขเฝ้าบ้าน และเป็นเจ้าหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ต่างๆ จึงทำให้หนังสือพิมพ์เป็นที่ยอมรับและได้รับความเชื่อถือจากประชาชนมาโดยตลอด

นอกจากภาระหน้าที่และบทบาทของหนังสือพิมพ์ จะเป็นสิ่งสร้างความน่าเชื่อถือให้กับประชาชนแล้ว การเสนอเนื้อหาที่เที่ยงตรง ถูกต้องของหนังสือพิมพ์ ก็เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้หนังสือพิมพ์เป็นที่ยอมรับของประชาชนด้วย แต่ในปัจจุบันเมื่อสังคมได้พลิกโฉมหน้า เข้าสู่ยุคสังคมสารสนเทศ ซึ่งข่าวสารสามารถหลั่งไหลมาจากทุกทิศทุกทาง ก็ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างสื่อเดียวกัน หรือแม้แต่การแข่งขันข้ามสื่อ โดยประสงค์จะป้อนข่าวสารที่สด ใหม่ที่สุดให้กับประชาชน และด้วยความหลากหลายของช่องทางการสื่อสาร ตลอดจนข่าวสารที่มีมากมายจนเหลือเฟือเพื่อนั้น ก็อาจทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ผิดพลาด อันเป็นผลมาจากความต้องการการเสนอข่าวให้มีความฉับไว จนขาดการกลั่นกรองที่สมบูรณ์

ในระยะเวลาต่อมาพัฒนาการด้านการเสนอข่าวของสื่อ พบว่า ได้นำรายงานข่าวเชิงวิจัยประยุกต์ (Precision Journalism) โดยการนำวิธีวิจัยทางวิทยาศาสตร์มาใช้ เพื่อช่วยรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงให้มีความถูกต้อง แม่นตรง และน่าเชื่อถือในการรายงานข่าวทางสื่อมวลชน(รศ.ดร.พีระ จิระโสภณ และรศ.มาลี บุญศิริพันธ์ 2538)

การเขียนข่าวแบบวิทยาศาสตร์นี้ Phillip Meyer ได้มีความเห็นว่า จะกำจัดความลำเอียงไปโดยสิ้นเชิง เพราะ นักข่าวจะต้องอาศัยข้อมูลที่ต่อเนื่องและเป็นระบบของการค้นคว้าหาข้อเท็จจริง ซึ่งการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงอย่างเป็นระบบ จะนำไปสู่การแปลความหรืออธิบายความอย่างมีเหตุผลมากกว่าการแปลความอย่างเป็นกลาง(ดร.ณิ หิรัญรักษ์) โดยการเสนอข่าวด้วยการ

ประยุกต์วิธีวิจัยนี้ ได้อาศัยการทำสำรวจประชามติมาอ้างอิงเป็นข้อมูลประกอบการเสนอข่าว ซึ่งสื่อมวลชนสหรัฐอเมริกานิยมใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ.1935 มักเรียกว่า การจัดทำโพล (ขนิฐา กิตติตระกูลกาล 2537)

การเสนอข่าวโพลได้มีพัฒนาการเป็นลำดับเรื่อยมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1824 ที่หนังสือพิมพ์ฮาวิสเบอร์ก แพนซิลวาเนีย(Harrisburg Pennsylvanian) ได้ริเริ่มทำการสำรวจความคิดเห็นในเชิงปริมาณอย่างหยาบๆ (เมื่อเทียบกับเทคนิคทางคณิต-สถิติที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน) ที่เรียกว่า สตรอโพล(Straw Poll) โดยส่งผู้สื่อข่าวออกไปถามความนิยมของประชาชนต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา และได้ตีพิมพ์ผลสำรวจนั้น ในเวลาต่อมาหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ ก็ได้ทำการสำรวจและตีพิมพ์ผลสำรวจความนิยมของประชาชนในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมัยต่อๆ มาเช่นกัน ผลการสำรวจกลายเป็นสิ่งที่สนใจของสาธารณชน ทำให้หนังสือพิมพ์ได้เรียนรู้เพิ่มเติมว่า สตรอโพล คือ แหล่งที่มาของข่าวสารที่น่าสนใจ(Herbt 1993)

ในประเทศไทย การสำรวจประชามติเริ่มเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ตั้งแต่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้นำการสำรวจประชามติมาใช้ เพื่อทำนายผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 และนับแต่นั้นก็มีการทำสำรวจประชามติเรื่อยมา ในหลากหลายประเด็น และเป็นไปอย่างแพร่หลาย เนื่องจาก การสำรวจประชามติช่วยให้ทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนต่อประเด็นปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้น หรือต่อเหตุการณ์ที่กำลังเป็นที่สนใจของส่วนรวม อีกทั้ง บางขณะ การสำรวจประชามติยังมีส่วนช่วยประกอบการตัดสินใจร่วมด้วย เช่น ช่วงที่มีการจัดการเลือกตั้ง ก็นิยมทำการหยั่งเสียงประชามติโดยตลอด จนอาจถือได้ว่าโพลเลือกตั้งเป็นสีสันของกิจกรรมการเลือกตั้งก็ย่อมได้ และจากการสังเกตปรากฏการณ์การเสนอข่าวโพลในประเทศไทย พบว่า มีการเสนอข่าวโพลตามสื่อต่างๆ มากมาย โดยบทบาทหลักของสื่อต่อการนำเสนอโพลมี 2 ประการ คือ 1) รายงานหรือบอกกล่าวสาธารณชนถึงผลโพล 2) ให้เงินทุนสนับสนุน(พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ 2543)

สำหรับการสำรวจประชามติของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย รับแบบอย่างการสำรวจสาธารณมติมาจากสหรัฐอเมริกา และให้ความสนใจต่อการสำรวจมากกว่าสื่อโทรทัศน์และวิทยุ โดยมักรายงานผลการสำรวจที่จัดทำโดยสถาบันวิจัยต่างๆ ในช่วงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น ดร.นิยมโพลล์ นิต้าโพลล์ รัฐศาสตร์โพลล์ เป็นต้น ขณะเดียวกันหนังสือพิมพ์ อาจมีการร่วมมือกับสถาบันวิจัยดังกล่าว เพื่อทำการสำรวจด้วย (พีระ จิระโสภณ 2533)

ผู้วิจัยได้ศึกษาการเสนอเนื้อหาการสำรวจโพลของหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับ คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ข่าวสด ไทยโพสต์ มติชน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 30 กรกฎาคม 2543 พบว่า มีการเสนอเนื้อหาการสำรวจโพลในหลายประเด็น เช่น ทรรศนะของประชาชนต่อประเด็นการเมือง การปะทะกันระหว่างมือบั่นเขือนปากมุลกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และการเลือกตั้ง ส.ว. ผู้ว่า กทม. โดยเฉพาะประเด็นการเลือกตั้งนี้ ได้รับความนิยมเสนอเป็นเนื้อหาการสำรวจโพลมากที่สุด มีการเสนอเนื้อหาการสำรวจโพลทั้งสิ้น 47 โพล จากหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับ นอกจากนี้ยังพบว่า สถาบันโพลที่หนังสือพิมพ์นิยมใช้เป็นข้อมูลนำมาเสนอเป็นข่าว 3 ลำดับแรก คือ

- 1.เอแบคโพลล์ ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มีการอ้างอิงทั้งสิ้น 58 โพล จากหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับ
- 2.สวนดุสิตโพล ของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต มีการอ้างอิงทั้งสิ้น 43โพล จากหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับ
- 3.กรุงเทพโพล ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ มีการอ้างอิงทั้งสิ้น 13 โพล จากหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับ

ในการเสนอเนื้อหาการสำรวจโพลนี้ หนังสือพิมพ์ดูเหมือนจะได้เปรียบกว่าสื่อแขนงอื่นๆ เพราะ มีข้อจำกัดในด้านเวลาและเนื้อที่ในการนำเสนอไม่มากเท่าใดนัก กล่าวคือ หนังสือพิมพ์สามารถนำผลการสำรวจมาแสดงได้อย่างครบถ้วน หรือแม้แต่นำผลโพลมาวิเคราะห์ทำเป็นข่าว เสนอต่อในบทความ บทความก็ได้ได้รับความสนใจไม่น้อย และยังสามารถเก็บเป็นหลักฐานอ้างอิงภายหลังได้ด้วย

จุดเด่นเหล่านี้ จึงทำให้หนังสือพิมพ์กับโพลเป็นที่จับตามองทุกครั้งที่มีการเสนอเนื้อหาการสำรวจโพล แต่ข้อได้เปรียบต่างๆ กลับทำให้การเสนอเนื้อหาการสำรวจโพล ของหนังสือพิมพ์ ถูกวิพากษ์วิจารณ์บ่อยครั้ง ถึงความน่าเชื่อถือของโพลที่นำเสนอ หรือแม้แต่มีข้อกังขา เกี่ยวกับความบริสุทธิ์ของที่มาที่ไปในการเสนอผลโพลแต่ละเรื่อง เช่น เป็นโพลรับจ้างหรือไม่ เสนอข่าวโพลนี้เพื่ออะไร

จากการสังเกตลักษณะการเสนอข่าวโพลในหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจว่า ในการเสนอเนื้อหาการสำรวจโพลนั้น มีทั้งความเหมือนและแตกต่างกัน ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการลงเนื้อหาการสำรวจโพลก็ต่างกันด้วย เช่น จำนวนและเนื้อที่ในการนำเสนอเนื้อหาการสำรวจ การลงเนื้อหาการสำรวจโพลในหน้าหนึ่งหรือหน้าในของหนังสือพิมพ์ เรื่องที่นำเสนอ รวมไปถึงลักษณะของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมีการคัดเลือกเนื้อหาการสำรวจโพล

และวิธีการนำเสนอเนื้อหาการสำรวจโพลอย่างไร และการเสนอเนื้อหาการสำรวจโพลสร้างความน่าเชื่อถือได้อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจว่าประเด็นปัญหาใดบ้าง จากสำนักโพลใด ที่หนังสือพิมพ์นำผลการสำรวจโพลมาประกอบในการนำเสนอเนื้อหา
2. เพื่อศึกษาจำนวน และรูปแบบในการนำเสนอเนื้อหาการสำรวจโพลของหนังสือพิมพ์
3. เพื่อศึกษาความน่าเชื่อถือ ในการนำเสนอเนื้อหาการสำรวจโพลของหนังสือพิมพ์
4. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยในการคัดเลือก และการนำเสนอเนื้อหาการสำรวจโพลของแต่ละประเด็นปัญหา และของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์เท่านั้น มิได้ศึกษาถึงอิทธิพล ความเป็นเจ้าของ หรืออุดมการณ์ทางการเมืองของผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ ที่อาจมีผลต่อการเสนอข่าว ดังนั้น จึงไม่นำประเด็นดังกล่าวมาร่วมในการพิจารณาด้วย
2. การศึกษาครั้งนี้ ไม่ได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มกรุงเทพโพลมาประกอบร่วมด้วย เนื่องจาก ผู้วิจัยมิได้กำหนดให้กรุงเทพโพลเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำข้อมูลจากการศึกษาไปประกอบการนำเสนอเนื้อหาการสำรวจโพลในหน้าหนังสือพิมพ์ได้อย่างสมบูรณ์ ถูกต้องตามหลักวิชาการและน่าเชื่อถือ
2. นำผลของการศึกษาครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการวิจัยอื่นๆ ต่อไป